

**HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION**
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Högläsningens betydelse för elevers språkinlärning

Anna Friberg

Amanda Hellqvist

Examensarbete 15 hp
Inom Lärande

Grundlärarprogrammet inriktning förskoleklass och åk 1-3
Vårterminen 2015

Handledare
Susanne Grahn

Examinator
Lena Manderstedt

SAMMANFATTNING

Anna Friberg, Amanda Hellqvist

Högläsningens betydelse för elevers språkinläring

Antal sidor: 25

Högläsning är en vanlig aktivitet som sker dagligen i undervisningen i årskurs F-3. Däremot har vi under verksamhetsförlagd utbildningen märkt att högläsning ses som en metod för avkoppling eller när det finns tid över. Litteraturstudien undersöker syftet med högläsning och högläsningens effekter på elevers språkinläring. I texten redogörs även för hur läraren ska arbeta med högläsning för att effektivisera lärandet. De frågeställningar som vi besvarar är:

- Hur bidrar högläsning till elevers språkinläring?
- Hur ska läraren använda högläsning för ett effektivt lärande?

Litteraturstudien bygger på internationell och nationell forskning baserad på högläsning i skolan kring elever från förskoleklass till årskurs tre. Studien bygger på vetenskapliga artiklar, en avhandling och ett konferensbidrag. Resultatet i studien visar att högläsning bidrar till ökat ordförråd, ökad läsförståelse, ökad förståelse för språkets struktur samt till ett större intresse för texter om läraren arbetar med högläsning på ett effektivt och genomtänkt sätt.

Sökord: *högläsning, F-3, läsförståelse, ordförråd, språkets struktur*

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för lärande och kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036-101000	03616258 5

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställningar	2
3	Bakgrund.....	3
3.1	Grundläggande begrepp	3
3.2	Högläsningens historia.....	3
3.3	Elevers språkliga erfarenheter	4
3.4	Sociokulturellt perspektiv.....	5
3.5	Skolans uppdrag, övergripande mål, kursplan för svenska och kommentarmaterial för ämnet svenska.....	6
4	Metod.....	7
4.1	Informationssökning.....	7
4.2	Inklusionskriterier	7
4.3	Urval.....	8
4.4	Materialanalys.....	8
5	Resultat.....	9
5.1	Gemenskap och läsintresse	9
5.2	Ordförråd	10
5.3	Läsförståelse.....	11
5.4	Språkets struktur.....	11
5.5	Arbeta med högläsning	12
6	Diskussion	14
6.1	Metoddiskussion.....	14
6.2	Resultatdiskussion.....	15
7	Avslutande ord	18
8	Litteraturförteckning.....	20
9	Bilaga: Översikt över analyserad litteratur	1

I Inledning

Högläsning är en aktivitet som sker i de flesta klassrum. Det kan till exempel vara en aktivitet för avkoppling eller en metod som används när det finns tid över. Men vad har egentligen högläsningen för effekter och hur bör läraren undervisa för att högläsningen ska bli givande för elevers språkinläring? Bör det vara en daglig aktivitet som sker när eleverna är utvilade och redo för att inhämta kunskap?

I styrdokumenterna framkommer det inte att högläsning ska vara en del av undervisningen. Det är upp till läraren och eleverna att organisera undervisningen så att eleverna når kunskapskraven (Skolverket, 2011b). Genom högläsning nås en hel del olika aspekter för elevers språkinläring, aspekterna framkommer i litteraturstudien.

Litteraturstudien kommer att beröra högläsning ur ett lärar- och undervisningsperspektiv kring elever från förskoleklass till årskurs tre. Studien kommer att beröra ett flertal olika effekter på elevernas språkinläring genom högläsning. Den bygger på forskning och beprövad erfarenhet från ett antal forskare. Material som har använts är vetenskapliga artiklar, böcker, en avhandling och ett konferensbidrag. Litteraturen är både nationell och internationell.

Inledningsvis behandlas syfte och frågeställningar (avsnitt 2.). Därefter redogörs för bakgrunden i arbetet med grundläggande begrepp, högläsningens historia, teoretiskt perspektiv, tidigare erfarenheter samt koppling till aktuella styrdokument (avsnitt 3.). I metodavsnittet berörs hur sökningen och urvalet har genomförts (avsnitt 4.). Vidare redogörs för resultatet i litteraturstudien där flera olika effekter av högläsning åskådliggörs samt metoder för hur lärare bör arbeta med högläsning (avsnitt 5.). Därefter förs en diskussion i förhållande till studiens bakgrund och resultat (avsnitt 6.). Arbetet avslutas med förslag på forskningsfrågor för vidare studier (avsnitt 7.)

2 Syfte och frågeställningar

Litteraturstudiens syfte är att undersöka syftet med högläsning och högläsningens effekter på elevers språkinlärning. För att nå syftet ställs följande frågeställningar:

- Hur bidrar högläsning till elevers språkinlärning?
- Hur ska läraren använda högläsning för ett effektivt lärande?

3 Bakgrund

Bakgrunden inleds med en redogörelse av grundläggande begrepp som kommer användas i litteraturstudien (kap 3.1). Vidare kommer den att beröra högläsningens historia och utveckling (kap 3.2). Fortsättningsvis berörs elevers olika erfarenheter av högläsning (kap 3.3). I bakgrunden beskrivs vidare den sociokulturella teorin som studiens litteratur främst bygger på (kap 3.4). Till sist kopplas högläsningen till styrdokumentet för årskurs F-3 (kap 3.5).

3.1 Grundläggande begrepp

I litteraturstudien används ett antal grundläggande begrepp. Studien kommer att beröra *högläsning* som innebär att läsa högt (högläsning, u.å.). Högläsning kan associeras till den läsning som elever gör en och en ur en text högt för andra elever. Den högläsning som syftas på i litteraturstudien handlar om lärarens högläsning för eleverna i klassrummet.

Texten kommer att beröra *F-3* (förskoleklass till årskurs 3, tidigare lågstadium) vilket innebär elever i åldern 6-9 år (lågstadium, u.å.).

Vidare kommer begreppet *ordförråd* att användas. Det innebär alla de ord som används av en person eller som ingår i ett språk (ordförråd, u.å.). I litteraturstudien syftar begreppet ordförråd mot de ord eleverna använder och utvecklar i språket genom undervisning. Ett annat begrepp som kommer att användas är *läsförståelse* som gäller förståelse för de texter som en elev läser. Begreppet används särskilt i pedagogiken (läsförståelse, u.å.). Läsförståelse i studien syftar även till den förståelse som elever får genom högläsning.

3.2 Högläsningens historia

Fram till mitten av 1800-talet var högläsning synonymt med att läsa. Läsning var något som gjordes gemensamt. Befolkningen gick bland annat och lyssnade på bibeltexter som lästes högt i kyrkan. Det var inte förrän under senare delen av 1800-talet som medelklassens kvinnor började ägna sig åt individuell läsning. Idag kan vi återigen se högläsningen som högst aktuell då vi till exempel lyssnar på inlästa böcker i iPod och på CD-skiva. Överallt i vardagen möts vi av berättelser, på film, i böcker och i leken. Genom böcker och berättelser utvecklas vår sociala fantasi, vi kan leva oss in olika människors liv (Stensson, 2006).

I dagens samhälle är läsning och skrivning en självklar del i barns utveckling. Det ses som barns rättighet att få lära sig läsa och skriva (Wengelin & Nilholm, 2013). Traditionellt sett kopplas språkinläringen till ämnet svenska och till de tidiga skolåren. Att lära sig att läsa och skriva förknippas ofta med att eleven har knäckt läskoden, det vill säga kopplat ihop grafem och fonem. Att koppla ihop grafem och fonem är dock bara en liten del av elevers språkinläring som även följer med efter de tidiga skolåren (Liberg & Säljö, 2010).

3.3 Elevers språkliga erfarenheter

I en mätning som gjordes av Läsrörelsen och Junibacken år 2001 framkom det att 74 procent av alla vårdnadshavare läste högt för sina barn. I en senare mätning år 2012 har siffran sjunkit betydligt till endast 35 procent som läser högt för sina barn i åldern 0-9 varje dag och 30 procent läser några gånger i veckan (Läsrörelsen, 2012).

“...turn off the TV, put away the video games, and read to their child. I speak to you not just as a President, but as a father when I say that responsibility for our children's education must begin at home” (Obama, 2009). Precis som Obama (2009) framhåller börjar barns språkinläring i hemmet och innan barnen börjar skolan är det vårdnadshavarens ansvar att läsa för sina barn. Skolverket (2011a) uttrycker att när eleverna börjat skolan är det skolans uppdrag att ge eleverna möjligheter att utveckla sin språkliga förmåga.

Barn har fått möta en varierad mängd texter från hemmet och de har blivit bekanta med högläsning i mer eller mindre hög grad. Barn som tidigt har stött på texter och fått en större textmängd har större chans att utveckla en god läs- och skrivförmåga (Danielsson, 2014; Wengelin & Nilholm, 2013). Elever som börjar skolan har med sig olika förutsättningar för att utveckla sitt språk. De har med sig erfarenheter från hemmet och förskolan och de har kommit olika långt i sin kunskapsutveckling. Det är upp till läraren att skapa en undervisning som passar alla elevers förutsättningar och behov (Lundberg & Herrlin, 2014). Lärarens högläsning är viktig för eleverna men även vårdnadshavare kan bidra till elevers språkinläring genom högläsning i hemmet (Körling, 2012). Barn utvecklar sin språkliga förmåga genom att de tidigt möts av bland annat högläsning och olika typer av texter. Högläsning i skolan sker dock ofta när det finns tid över och den betraktas inte alltid som en naturlig del av undervisningen (Stensson, 2006).

3.4 Sociokulturellt perspektiv

Den teori som litteraturstudien främst bygger på är den sociokulturella teorin med Lev Vygotskij som förgrundsperson. Vygotskijs teori grundar sig på att inläring är en social process som sker i samtal med andra. Att kunna använda språket i olika sammanhang och i sociala möten är det språkinläring handlar om (Gibbons, 2010). Vygotskij framhäver vikten av både skriftligt och talat språk. Det är genom språket som vi kan kommunicera och uttrycka oss. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera i tal och skrift. Den ska även ge eleverna möjlighet att se samhället och världen i ett större perspektiv (Säljö, 2010).

Vygotskijs teori tar upp *zonen för närmaste utveckling* som innebär den utveckling som elever gör från att utföra ett moment tillsammans med en vuxen och som de senare kan utföra själva. Eleverna stöttas för att nå den närmaste zonen för utveckling (Gibbons, 2010). Det handlar inte om mognad eller förutbestämda stadier. Det handlar om aktivitet och samspel. Läraren ska ses både som en utmanare och deltagare som ska stötta eleven vidare i sin utveckling och det ska vara ett samarbete mellan läraren och eleven (Strandberg, 2006).

När elever får lyssna till texter kopplar de ofta till egna erfarenheter i berättelserna. De använder omedvetna kunskaper, som de tidigare har hört genom att andra har berättat. Detta är en del av deras sociokulturella erfarenheter som bland annat skapas genom högläsning (Fast, 2009).

3.5 Skolans uppdrag, övergripande mål, kursplan för svenska och kommentarmaterial för ämnet svenska.

I syftet i kursplanen för ämnet svenska framhålls att eleverna ska få möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk. De ska stimuleras för att skapa ett intresse för läsning och skrivning. Eleverna ska ges möjlighet att lära sig att förstå olika typer av texter och deras uppbyggnad. De ska få möta olika typer av texter som till exempel faktatexter, kapitelböcker, skönlitteratur, lyrik samt poesi (Skolverket, 2011a).

Elever i årskurs F-3 ska, enligt kursplanen i svenska, utveckla förmågan i att lyssna i olika situationer. Att elever ska lära sig att lyssna innebär att de muntligt ska kunna ta till sig viktig information samt att de ska förstå ett muntligt budskap. I styrdokumentet framkommer det inte att högläsning ska vara en del av undervisningen. Det är upp till läraren och eleverna att organisera undervisningen så att eleverna når kunskapskraven (Skolverket, 2011b).

4 Metod

I metodavsnittet berörs först sökord och söktjänster för informationssökning med relevans för litteraturstudiens syfte (kap. 4.1). Därefter behandlas kriterier för inklusion (kap. 4.2). I urval berörs vilka källor som har använts i resultatet (kap. 4.3). Vidare beskrivs i materialanalysen hur analysen av litteraturen har genomförts (kap. 4.4).

4.1 Informationssökning

Sökord valdes ut efter relevans för syfte och frågeställningar. De ord som användes vid sökningen var: *högläsning, högläs*, lågstadiet, oral reading, reading aloud, primary school, "reading aloud to others", elementary school, vocabulary, reading comprehension.*

Söktjänster som användes var PRIMO för att söka efter böcker och artiklar i Jönköpings högskolebibliotek. Vidare gjordes en utförlig sökning i databasen *Educational Resources Information Center* (ERIC) eftersom den är pedagogisk inriktad. Sedan användes även söktjänsterna *SwePub* för att söka forskning på svenska. Vi sökte även i databaserna *PsycINFO* och *Academic Search Elite*.

Genom sökning på ERIC fann vi internationella uppsatser där vi granskade källor och fann då Jim Trelease som hade forskat kring ämnet högläsning.

4.2 Inklusionskriterier

Det första kriteriet för inklusion i informationssökningen var att litteraturen skulle handla om högläsning eller muntligt berättande. Litteraturen skulle beröra effekten av högläsning i undervisningen, det vill säga hur elever påverkas av högläsningen i skolan. Texterna kunde även beröra hur läraren ska använda högläsningen för att den ska vara så effektiv som möjligt.

Litteraturen skulle beröra elever i förskoleklass samt årskurs 1-3. Avgränsningen valdes i relevans till vår kommande yrkesroll som är grundskollärare F-3. Litteratur som endast berörde elever äldre än årskurs 3 uteslöts ur informationssökningen. Det var det andra kriteriet vid inklusionen.

Det tredje kriteriet för inklusion var att litteraturen ska belysa högläsning av läraren i skolan och inte högläsning i hemmet av vårdnadshavare.

Vidare skulle litteraturen vara forskningsanknuten. Litteraturen kunde beröra både internationell eller nationell forskning. Det var det fjärde kriteriet.

4.3 Urval

Genomförd materialsökning resulterade i sju vetenskapliga tidskriftsartiklar, en avhandling och ett konferensbidrag. Allt material uppfyllde kriteriet kring högläsning i undervisningen samt kriteriet att litteraturen ska vara forskningsanknuten. Några källor i det utvalda materialet kunde även beröra högläsningen i förskoleålder och i hemmet vilket vi fick ta hänsyn till.

4.4 Materialanalys

Materialet analyserades efter kriterierna för inklusion vilket var det första steget i analysen. Litteraturen skulle uppfylla alla fyra kriterier. I analysen undersöktes vidare varje källa för sig och den mest relevanta informationen valdes ut (se bilaga). Våra analyskriterier var att litteraturen skulle beröra högläsningens effekter samt hur läraren ska arbeta med högläsning. Litteraturen delades upp i kategorier efter vilka delar som den behandlade kring högläsning och muntligt berättande. Den delades upp efter: *läsintresse och gemenskap, ordförråd, läsförståelse, språkets struktur och arbeta med högläsning*. Dessa områden ansågs vara relevanta områden kring högläsning utifrån frågeställningarna. Litteraturen lästes därefter mer utförligt och den jämfördes kring de olika aspekterna.

5 Resultat

I resultatet redogörs för hur högläsningen bidrar till elevers läs- och skrivinlärning. Genom högläsning får elever ett intresse för texter (kap. 5.1). Vidare bidrar högläsningen till elevers ordförråd (kap. 5.2) och läsförståelse (kap. 5.3). Därefter behandlas språkets struktur i förhållande till högläsning (kap. 5.4). Slutligen presenteras hur lärare ska arbeta med högläsningen för att den ska bli så effektiv som möjligt (kap. 5.5).

5.1 Gemenskap och läsintresse

Högläsning handlar inte bara om att utveckla språket utan också om att förmedla känslan av att läsning är något spännande och roligt. Högläsning är ett sätt att ändra en negativ attityd till en positiv attityd gentemot böcker och läsning. Att läsa högt är både roligt för lyssnaren och för den som läser och det är ett enkelt sätt att förmedla känslan av att läsning är roligt. Alla som kan läsa kan läsa högt för elever. Om elever ofta får komma i kontakt med texter kommer de att bli bättre läsare och tycka att läsning är roligt. Att lära eleverna hur man läser är inte tillräckligt, utan eleverna måste även lära sig att vilja läsa (Trelease, 1989).

Högläsning skapar sammanhållning. Det blir en gemensam stund i klassrummet, en stund av närhet och den knyter oss samman in i berättandets värld. Genom att läsa högt skapas

gemensamma erfarenheter kring en bok och dessa bidrar till en god sammanhållning i klassrummet (Fox, 2013; Jönsson, 2007). Gemenskapen ger möjlighet till samtal och tankar kring böcker som klassen läser gemensamt. Eleverna får svar på sina frågor och de får en chans att dela sina tankar med andra i klassen. Eleverna får genom samtal kring texter i en gemenskap en större förståelse och ett bättre djup i texterna. Högläsningen ger eleverna förutsättningar för att samtala, tänka och fråga (Jönsson, 2007).

5.2 Ordförråd

Högläsning är ett accepterat arbetssätt för att utveckla det muntliga språket och för att inleda den tidiga skriftliga språkinläringen. Som tidigare nämnts är högläsning ett sätt att föra eleverna in i bokens värld, som är full av nya och ovanliga ord. Högläsningen ger eleverna ett språk och den lär dem nya ord som de inte använder till vardags. Högläsning leder till att eleverna får ett ökat ordförråd (Kindle, 2009).

Högläsningssupplevelser ger elever en bättre ordkunskap än det vardagliga talet. Vid vardagligt tal lär sig eleverna enkla ord som till exempel *en, ett, den, det*. Vid högläsning får de ett mer komplext ordförråd när de hör orden i en kontext. De lär sig ord som de inte hade kunnat läsa själva. Eleverna får en förståelse för nya och mer avancerade ord om de hör dem i ett sammanhang (Trelease, 1989).

Vid arbete med högläsning kan läraren stanna upp vid lämpliga ställen i texten och diskutera med eleverna kring svåra ord och begrepp. Det är när läraren stannar upp, förklarar eller demonstrerar nya ord som högläsningen blir effektiv för elevernas ordinläring. Effektiva lärare ställer frågor och kommentarer under tiden som de läser. Frågorna och kommentarerna skapar en konversation mellan eleverna, texten och läraren (Kindle, 2009). Genom en studie som genomförts om hur lärare väljer böcker för att utveckla elevers ordförråd framkom det att lärare med ett välutvecklat ordförråd väljer mer utvecklande texter för eleverna. De väljer böcker som innehåller ett svårare språk, mer varierande ord och begrepp. Svårare böcker leder till utförligare diskussion kring texten eftersom texterna använder ett svårare och mer utvecklande språk. Lärarens eget ordförråd och val av högläsning böcker har betydelse för i hur stor utsträckning elevernas ordförråd utvecklas (Corrigan, 2011).

5.3 Läsförståelse

Lyssnandet är den aktivitet som främst används i skolan och i vardagen. Den aktiviteten används mer än aktiviteterna tala, läsa och skriva tillsammans. Forskning visar att elever som inte får möjlighet att lyssna kan få svårigheter att utveckla sitt språk och sin kommunikationsförmåga (Adelmann, 2009).

Trelease (1989) förespråkar högläsning för att elever förstår högläst text i större utsträckning än individuellt läst text i tidig skolålder. Vid högläsning utvecklas, som tidigare nämnts, ordförrådet och ett gott ordförråd är en förutsättning för att kunna förstå och ta till sig texters budskap. Ordförråd och läsförståelse har en nära relation och de utvecklas bland annat genom högläsning. För att kunna skapa en god individuell läsförståelse måste eleverna lära sig att förstå texter som de får höra genom högläsning. Elever måste få höra ett ord innan de kan läsa och förstå det. Trelease anser att om eleverna inte har fått höra ord kommer de att ha svårt att skriva eller läsa det själva. Högläsning är en stöttning för den självständiga läsningen. Om får eleverna ta del av bra böcker genom högläsning får de ett intresse för att fortsätta den självständiga läsningen.

Genom elevernas frågor och kommentarer under högläsningen synliggörs textens innehåll och eleverna förstår texten bättre. Läraren kan stanna upp och diskutera ord och begrepp som klassen inte förstår för att skapa förståelse. Genom högläsning och gemensamma samtal skapas en läsgemenskap och en helhet som bidrar till läsförståelse. Det sker genom att läraren stannar upp och reflekterar och tänker kring texten tillsammans med eleverna (Jönsson, 2007).

5.4 Språkets struktur

Högläsning är en viktig del i elevers språkinläring. Förutom att den ger eleverna möjlighet till att lära sig att lyssna bidrar den även till andra viktiga faktorer för elevers språkinläring. Den utvecklar bland annat begrepp och språkets struktur (Trelease, 1989). Högläsningen är betydelsefull vid förståelsen av texters innehåll. Elever förstår inte en individuellt läst text lika väl som berättande text förrän högre upp i åldrarna. Det är lättare att förstå en text när den blir högläst, då upptäcker lyssnarna språket och grammatiken på ett sätt som de inte gör när de läser själva (Adelmann, 2009; Fox, 2013).

Alla olika typer av texter kan med fördel högläsas för att eleverna ska få höra hur olika genrer låter. För att effektivisera högläsningen och nå olika syften är det därför viktigt att läraren varierar läsutbudet och väljer olika genrer och ämnen. Detta gör att eleverna lär sig kring olika typer av litteratur. Om eleverna till exempel ska lära sig bokstäver är det bra att välja böcker som handlar om alfabetet medan om de ska öka sitt ordförråd är det bra att läsa sagor och berättelser (Lane & Wright, 2007). Genom att ändra rösten vid läsningen blir texten och strukturen tydlig för eleverna. De lär sig även att rösten ändras beroende på om personerna i boken är glada, rädda, arga, viskar eller skriker (Copenhaver, 2001).

5.5 Arbeta med högläsning

För att arbetet med högläsning ska bli så effektivt som möjligt är det en hel del aspekter lärare måste tänka på. Till att börja med är det viktigt att avsätta tid för högläsningen varje dag när eleverna är utvilade och engagerade. Om det varje dag finns en planerad tid för högläsningen i skolan kommer det bli en viktig och förväntad aktivitet i klassrummet (Copenhaver, 2001; Hoffman & Roser, 1993). Lane & Wright (2007) framhåller vikten av att lärare funderar kring sin undervisningstid, vad ska ingå underskoldagen och med vilket syfte.

Med högläsning finns det möjlighet att nå många olika syften, beroende på vilka texter läraren läser. För att eleverna ska få möta olika texter är det viktigt att läraren varierar valet av texternas ämnen och genrer. Det går till exempel att arbeta med faktatexter, tidningar, sagor med mera (Copenhaver, 2001). Genom att välja samma ämne på texter med olika genrer och tema kan eleverna upptäcka textmönster och tänka mer djupt. Detta har visats berika högläsningssupplevelsen och även utveckla elevernas självständiga läsning (Hoffman & Roser, 1993).

Läraren bör ha funderat kring valet av högläsningssbok innan högläsningen. Det är viktigt att vara medveten om elevernas intresse och kunskapsnivå. Innan läraren börjar sin högläsning är det betydelsefullt att introducera texten för eleverna. Högläsningen bör inledas med en förklaring om vad texten kommer att handla om. Detta ger eleverna förkunskap och enklare att följa med i texten. Läraren kan även gå igenom svåra ord och begrepp som är betydande vid förståelsen av texten som ska högläsas (Copenhaver, 2001).

Trots att arbetet med högläsningen bidrar till många betydelsefulla aspekter i elevers språkinläring är det viktigt att vara medveten om svårigheter. Om läraren ska arbeta med högläsning är det viktigt att ha metoder för att engagera alla elever i undervisningen. Det kommer alltid finnas elever som inte visar engagemang. Under högläsningen är det viktigt att läraren är uppmärksam på hur klassen reagerar. Det gäller att vara lyhörd på elevernas frågor och kommentarer kring textens innehåll (Jönsson, 2007).

Bearbetning och diskussion är metoder som läraren ska använda för att högläsningen ska utveckla elevers ordförråd och läsförståelse. Diskussionen är en viktig del av högläsningssupplevelsen. Genom att ställa öppna frågor till eleverna får läraren igång en diskussion där de får utbyta tankar med varandra. Diskussioner och frågor kring högläsningstexterna sker oftast efter högläsningen men de borde också ske under tiden för att högläsningen ska vara så effektiv som möjligt. Effektiva lärare väver in frågor och kommentarer under högläsningen och de får eleverna att fundera och reflektera kring texten (Copenhaver, 2001). Läraren ska föra ett resonemang med eleverna för att utveckla deras läsförståelse och bygga upp ett ordförråd. Eleverna måste ges möjlighet att utveckla strategier för att tolka och förstå texter för att sedan kunna göra det själva. Genom att läraren demonstrerar för eleverna hur de ska stanna upp och fundera kring sina tankar hjälper det dem att förstå texten. Eleverna måste få hjälp med att skapa inre bilder och sätta ord på hur de tänker. Det bidrar till elevernas förståelse vid den individuella läsningen (Kindle, 2009).

6 Diskussion

Diskussionen inleds med en metoddiskussion kring svårigheter i litteraturstudien (kap 6.1). Vidare förs ett resonemang kring syfte och frågeställningar i relation till bakgrund, resultat, styrdokument och egna erfarenheter (kap 6.2).

6.1 Metoddiskussion

I början av litteratursökningen gjordes en bred sökning av området *högläsning/read-aloud* för att skapa en bild av vad högläsningen bidrar till i undervisningen. Högläsning visade sig vara ett relativt stort område med mycket litteratur. Det gjorde att vi fick dela in sökningen i mer specifika områden så som: *gemenskap/läsintresse, ordförråd/vocabulary, läsförståelse och språkets struktur* eftersom vi märkte att detta var betydelsefulla effekter av högläsning för elevers

språkinläring. Vi valde även att specifikt söka efter hur läraren ska arbeta med högläsning för att besvara vår frågeställning.

En svårighet i litteratursökningen var att söka litteratur som berörde en specifik målgrupp som i detta fall var förskoleklass till årskurs tre. Högläsning är en aktivitet som diskuteras i alla åldrar och för olika mottagare. Sökträffarna var främst för hemmet och förskoleåldern. Vi exkluderade sökningar som inriktade sig mot högläsning i hemmet då de inte var relevant för litteraturstudiens syfte och frågeställningar. Avgränsningen gjorde sökträffarna färre men enklare att bearbeta i förhållande till våra kriterier för inklusion. Litteratur kring högläsning för förskoleåldern till årskurs tre togs med i litteraturstudien då vissa forskare inriktade sig på barn i tidiga åldrar, men de inriktade sig inte specifikt på förskoleklass till årskurs tre.

Högläsning är en undervisningsform som inte är begränsad till svensk skola. Därför sökte vi både nationella och internationella källor. Vid sökningen av internationella källor fanns det många artiklar med mer ingående information kring högläsning och dess effekter. Eftersom resultatet bygger på både nationella och internationella källor kan man inte dra slutsatsen att resultatet endast gäller svensk undervisning.

Vi har valt att använda både ny och äldre forskning kring ämnet. Vi valde litteratur från 1989 och framåt. Högläsning är en undervisningsmetod som har använts länge och vi fann ingen anledning till att exkludera äldre forskning. När vi analyserade litteraturen fann vi att både den nya och äldre forskningen kom fram till samma resultat angående högläsning i undervisningen.

All analyserad litteratur kom fram till liknande resultat. Flera forskare visar att högläsning bidrar till elevers ordförråd, ökad läsförståelse, förståelse för språkets struktur och ökat intresse för läsning. Viss litteratur var däremot specifikt inriktad på våra olika områden. Till exempel inriktade sig Kindle (2009) specifikt mot ökat ordförråd och Copenhaver (2001) mot hur läraren bör arbeta med högläsning.

6.2 Resultatdiskussion

Syftet med litteraturstudien var att undersöka vad högläsning har för betydelse för elevers språkinläring och vår första frågeställning i litteraturstudien berörde vilka specifika effekter

högläsning har på elevers språkinläring. Forskare är överens om att högläsning är viktig för elevers språkinläring. Vi har genom litteraturstudien kommit fram till att högläsning bör vara en del i undervisningen i årskurs F-3 då den bidrar till en mängd positiva aspekter. Högläsning bidrar i stora drag till: *elevers läsintresse och gemenskap*, samt för att utveckla elevers *ordförråd, läsförståelse* och *språkets struktur*. Som Copenhaver (2001) framhåller ska högläsningen vara en självklar del av skoldagen och genomföras när eleverna är utvilade och engagerade för att den ska bli en meningsfull stund. Under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) har vi märkt att högläsning ofta sker när det finns tid över eller för att lugna klassen. Högläsning ses inte som ett viktigt moment i den dagliga undervisningen.

Vi har genom litteraturstudien kommit fram till att högläsningen bidrar till ett flertal aspekter kring elevers språkinläring vilket gör att den bör vara en betydande del i undervisningen. Det framkommer inte i styrdokumentet att högläsning bör ske i undervisningen, däremot finner vi genom litteraturstudien effekter av högläsning som kan kopplas till delar i styrdokumentet. Skolverket (2011a) framhåller bland annat att skolan ska bidra till att eleverna får ett intresse för läsning. Trelease (1989) anser att en av fördelarna vid högläsning är att eleverna får ett intresse för läsning. Högläsning bidrar till att elever tycker att texter är spännande och roliga. De lär sig inte bara att läsa utan att tycka om att läsa. Kindle (2009) förespråkar även högläsning för att det ger eleverna ett ökat ordförråd vid diskussioner kring svåra ord och begrepp i texterna. Däremot är det inte högläsningen i sig som ger eleverna ett ökat ordförråd. Som Corrigan (2011) anser krävs det att läraren själv har ett väl utvecklat ordförråd och väljer böcker som utvecklar elevernas språk.

Vår andra frågeställning i litteraturstudien berör hur läraren ska arbeta med högläsning för att den ska bli en effektiv undervisningsmetod. Vi har genom litteraturstudien kommit fram till att vår första och andra frågeställning hör ihop. För att högläsningen ska bli givande måste läraren göra didaktiska metodval. Som Kindle (2009) framhåller bidrar högläsning till att elevers ordförråd utvecklas men det sker främst när läraren stannar upp och diskuterar de nya orden med eleverna. För att lärandet ska bli så effektivt som möjligt är det viktigt att läraren ställer frågor och diskuterar texterna både under tiden och efter läsningen istället för att bara läsa en text. Trelease (1989) anser att genom diskussion och bearbetning av texter utvecklar eleverna sitt ordförråd och

genom ett bredare ordförråd får eleverna en bättre läsförståelse. Resultatet i litteraturstudien visar att högläsning bidrar till en ökning av elevers ordförråd och en bättre läsförståelse.

Enligt den sociokulturella teorin sker lärande i samtal med andra och det är sociala möten som utvecklar språket (Gibbons, 2010). Som vi tidigare har nämnt ska läraren använda sig av diskussion och bearbetning av texter som används vid högläsning. Diskussioner kring högläsning ger möjlighet till samtal med andra där det sker ett lärande. Vi har under vår VFU inte stött på att lärare arbetar med diskussioner i samband med högläsning i stor utsträckning. Diskussion och samtal är något som utvecklar elevernas syn på böckernas innehåll. Det utvecklar även elevernas individuella språk.

Ett av de didaktiska metodval som läraren måste förhålla sig till är att utveckla eleverna i deras närmaste utvecklingszon som är en grund i den sociokulturella teorin. Läraren ska stötta elevernas utveckling. Läraren ger stöttning som en tillfällig hjälp för de uppgifter som eleverna inte behärskar själva. Stöttningen är till för att eleverna senare ska klara uppgifterna själva. För att eleverna ska utvecklas ska undervisningen ligga steget före elevernas nästa utvecklingsfas (Gibbons, 2010). Genom högläsningen kan läraren välja böcker som eleverna ännu inte kan läsa och förstå själva. Genom att diskutera texten lär sig eleverna strategier för att förstå och tolka texter. Trelease (1989) förespråkar högläsning för att elever förstår högläst text i större utsträckning än individuellt läst text i tidig ålder. Som Trelease (1989) framhåller bidrar högläsningen till den individuella läsningen. De texter som eleverna ännu inte kan läsa själva får de istället ta del av genom högläsningen. Det vi har kommit fram till i litteraturstudien kring den sociokulturella teorin i relation till högläsning är att högläsning fungerar som en stöttning in i den individuella läsningen för eleverna. Genom att lägga högläsningen på en högre nivå än elevernas närmsta utvecklingszon bidrar den till deras individuella utveckling. Elever uppfattar och tolkar texter olika och det kan användas som en tillgång för diskussion och samtal kring texterna som läraren högläser. Läraren blir då en stöttande person som leder diskussionerna och eleverna vidare i sin språkinläring.

Att lära eleverna läsa och skriva är skolans ansvar (Skolverket, 2011a). Lärarens högläsning är viktig för eleverna men även vårdnadshavare kan bidra till elevers språkinläring genom

högläsning i hemmet (Körling, 2012). Litteraturstudien har fokus på lärarens högläsning men genom samverkan med hemmet kan högläsningen bli ännu mer effektiv och elevernas språkinlärning starkare. I undersökningen som genomfördes av Läsrörelsen (2012) framkom det att det har skett en minskning av hur många vårdnadshavare som läser högt för sina barn, därför ställs det nu högre krav på läraren. Eleverna har olika erfarenheter kring texter med sig när de börjar skolan. För vissa är läsning en självklarhet men för andra är läsning endast förknippad med skolan. Det blir viktigare att läraren läser högt för eleverna i skolan då de inte får samma mängd högläsning i hemmet som tidigare.

Slutligen har vi i litteraturstudien kommit fram till att högläsning bör vara en daglig aktivitet i undervisningen för elever i årskurs F-3. Högläsningen bidrar till läsintresse, gemenskap, ökat ordförråd, läsförståelse och förståelse för språkets struktur för eleverna. Resultatet visar dock att läraren måste göra didaktiska metodval vid högläsningstillfällena för att det ska bli ett effektivt lärande.

7 Avslutande ord

Under vår VFU har vi erfarit att det förekommer att högläsning är ett moment som används när det "finns tid över" eller för att lugna klassen. Vi har under litteraturstudien kommit fram till att högläsningen borde få en större och mer betydande roll i undervisningen. Vidare undersökningar skulle kunna beröra lärares syn på högläsning i deras dagliga undervisning. Hur arbetar lärare kring högläsning i klassrummet? Vilken syn har lärare på högläsning?

8 Litteraturförteckning

- Adelmann, K. (2009) *Lyssnandets betydelse för muntligheten. En introduktion till konsten att lyssna*. Konferenspublikation presenterad på sjätte nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning i Uppsala. Hämtad från dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/17275/SMDI%202008%2c%20Lyssnandets%20betydelse%20för%20muntligheten.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Copenhaver, J. (2001) Running Out of Time: Rushed Read-Alouds in a Primary Classroom. *Language Arts*, 79, 148-158. Hämtad från <https://dianedalenberg.files.wordpress.com/2012/05/running-out-of-time-rushed-read-alouds.pdf>
- Corrigan, R. (2011) Effects of pre-service teachers' receptive vocabulary knowledge on their interactive read-alouds with elementary school students. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 24, 729-771. Doi: 10.1007/s11145-009-9223-5
- Danielsson, J. (2014). Ge plats åt högläsning. *Lärarnas Nyheter*. Hämtad 27 januari, 2015 från <http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2014/01/15/ge-plats-hoglasning>
- Fast, C. (2009). Inbillningskraftens betydelse för barns läs- och skrivutveckling i Jönsson, K (Red.), *Bygga broar och öppna dörrar*. (s.34-60). Stockholm: Liber AB
- Fox, M. (2013). What next in the read-aloud battle?: Win or Lose?. *Reading teacher*, 67, 4-8. Doi: 10.1002/TRTR.1185
- Gibbons, P. (2010). *Stärk språket stärk lärandet Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråks elever i klassrummet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Hoffman, J & Roser, N. (1993). Reading aloud in classrooms: From the modal toward a model. *Reading teacher*, 46, 496-503. Hämtad från <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=627a9d62-b615-45c5-9d30-7a1894f15cd6%40sessionmgr113&vid=3&hid=118>
- Högläsning. (u.å.) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 februari, från <http://www.ne.se/>

- Jönsson, K (2007). *Litteraturarbetets möjligheter. En studie av barns läsning i årskurs F-3*. Akademisk avhandling. Malmö: Malmö högskola. <http://www.mah.se>
- Kindle, K. (2009). Vocabulary development during Read-Alouds: Primary Practices. *Reading teacher*, 63, 202-211. Doi: 10.1598/RT.63.3.3
- Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lane, H.B., & Wright, T.L. (2007). Maximizing the effectiveness of reading aloud. *The Reading Teacher*, 60, 668-675. Doi: 10.1598/RT.60.7.7
- Liberg, C & Säljö, R. (2010). Grundläggande färdigheter – att bli medborgare i Lundgren, U, Säljö, R & Liberg, C. (Red.), *Lärande skola bildning grundbok för lärare*. (s.233-253). Stockholm: Natur & Kultur.
- Lundberg, I & Herrlin, K. (2014). *God läsutveckling kartläggning och övningar*. Stockholm: Natur & Kultur
- Lågstadium. (u.å.) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 februari, från <http://www.ne.se/>
- Läsförståelse. (u.å.) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 februari, från <http://www.ne.se/>
- Läsrörelsen (2012) *Årsredovisning*. Föreningen Läsrörelsen. Hämtad 3 Februari, 2015, från www.lasrorelsen.nu/wp-content/uploads/2013/08/Årsredovisning-2012.pdf
- Obama, B. (2009). *Joint Session of Congress*. White house. Hämtad 27 januari, 2015, från http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-President-Barack-Obama-Address-to-Joint-Session-of-Congress
- Ordföråd. (u.å.) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 februari, från <http://www.ne.se/>
- Skolverket (2011a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2011b). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska*. Stockholm: Skolverket.

Stensson, B. (2006). *Mellan raderna. Strategier för en tolkande läsundervisning*. Göteborg: Daidalos AB.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Nordstedts.

Säljö, R. (2010). Den lärande människan – teoretiska traditioner i Lundgren, U, Säljö, R & Liberg, C (Red.), *Lärande skola bildning grundbok för lärare*. (s. 137-195). Stockholm: Natur & Kultur.

Trelease, J. (1989). Jim Trelease speaks on reading aloud to children. *The Reading Teachers*, 43, 200-206.

Wengelin, Å & Nilholm, C. (2013). *Att ha eller sakna verktyg – om möjligheter och svårigheter att läsa och skriva*. Lund: Studentlitteratur AB

9 Bilaga: Översikt över analyserad litteratur

Författare Titel Tidsskrift Publikationsår Land Databas	Syfte	Design Urval Datainsamling	Resultat
Adelmann, K ”Lyssnandets betydelse för muntligheten: en introduktion till konsten att lyssna” <i>Konferensbidrag</i> (2009) Sverige Swepub	Att undersöka lyssnandets betydelse för elevers språkinlärning.	Konferensbidrag från nationell konferens i svenska med didaktisk inriktning från Uppsala.	Förmågan lyssna är den som används mest i skolan och i vardagen och är viktig för elevers läsförståelse och språkinlärning.
Copenhaver, J ”Running Out of Time: Rushed Read-Alouds in a Primary Classroom” <i>Language Arts</i> (2001) USA ERIC	Undersöka hur lärare ska arbeta med högläsning.	Empirisk undersökning. Analysmaterial: Studie i en klass på lågstadiet, tre halvdagar i veckan under ett år. Observationer av 44 stycken helklass-högläsningstillfällen.	Hur läraren ska arbeta med högläsning så effektivt som möjligt: högläsningen måste få ta tid, varje dag, låt eleverna ställa frågor och diskutera texterna.

<p>Corrigan, R "Effects of pre-service teachers' receptive vocabulary knowledge on their interactive read-alouds with elementary school students" <i>Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal</i> (2011) USA ERIC</p>	<p>Undersöka hur valet av högläsning böcker påverkar effekten av högläsning.</p>	<p>Empirisk studie. Analysmaterial: Forskning med hjälp av studie av lärarstudenters val av böcker vid högläsningstillfällen i olika grundskoleklasser.</p>	<p>Resultatet visade att lärare med ett väl utvecklat ordförråd väljer svårare böcker med mer komplext språk till högläsningstillfällen.</p>
<p>Fox, M "What next in the Read-Aloud Battle?: Win or Lose" <i>Reading Teacher</i> (2013) USA Academic search elite</p>	<p>Att undersöka vad högläsningen har för påverkan för elevers läs- och skrivinlärning.</p>	<p>En vetenskaplig artikel där lärare och föräldrar berättar om personliga erfarenheter. M. Fox diskuterar högläsning utifrån beprövade erfarenheter.</p>	<p>Genom att läsa högt skapas en gemenskap i klassrummet, eleverna får bättre förståelse för en bok när den blir högläst.</p>
<p>Hoffman, J & Roser, N "Reading aloud in classrooms: from the modal toward a "model"</p>	<p>Redogöra högläsningens betydelse.</p>	<p>Empirisk studie där forskare undersöker användandet av högläsning i olika klassrum. Artikeln berör hur lärare bör arbeta med högläsningen.</p>	<p>Det är viktigt att ha en planerad tid för högläsning, då blir det ett viktigt moment i klassrummet. Berör hur läraren ska arbeta med högläsning.</p>

<p><i>Reading teacher</i> (1993) USA Academic search elite</p>			
<p>Jönsson, K "Litteraturarbetets möjligheter. En studie av barns läsning i årskurs F- 3" <i>Akademisk avhandling</i> (2007) Sverige</p>	<p>Undersöka vad högläsning har för betydelse samt hur läraren ska arbeta med högläsning.</p>	<p>En avhandling med empirisk studie. Lärare som har granskat sin egen undervisning under längre tid.</p>	<p>Högläsning skapar läsargemenskap och sammanhållning. Genom frågor och samtal kring högläsningstexterna skapas läsförståelse.</p>
<p>Kindle, K "Vocabulary Development During Read- Alouds: Primary Practices" <i>Reading Teacher</i> (2009) USA ERIC</p>	<p>Att redogöra för vad högläsningen har för inverkan på elevers ordförråd.</p>	<p>En empirisk studie Analysmaterial: Intervjuer och observationer av högläsning hos fyra lärare i lågstadiet.</p>	<p>Högläsningen leder till ett ökat ordförråd, tidig språkinläring, ökar motivation och engagemang hos eleverna.</p>
<p>Lane, H.B., & Wright, T.L "Maximizing the effectiveness of reading aloud" <i>The Reading Teacher</i></p>	<p>Högläsningens effekter på elevers språkinläring.</p>	<p>Vetenskaplig artikel som tar upp ett flertal punkter som är viktiga att tänka på för att högläsningen ska bli effektiv i undervisningen.</p>	<p>Det är viktigt att variera utbudet av texter vid högläsning samt att lärare ska fundera kring sin undervisningstid.</p>

(2007) USA ERIC			
Trelease, J. "Jim Trelease speaks on reading aloud to children." <i>Reading Teacher</i> (1989) USA	Redogöra högläsningens betydelse för elevers språkinlärning	Vetenskaplig artikel där Jim Trelease diskuterar fördelar med högläsning.	Högläsning är viktig för elevers förståelse för ord och ordförråd. Det är viktigt att eleverna lär sig att tycka om att läsa.